СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 233. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 7. жовтня, 1927. VOL. XXXV. No. 233. Jersey City, N. J., Friday, October 7. 1927. THREE CENTS.

ДАЛЬШІ РОЗСТРІЛИ БУНТАРІВ У МЕКСИКУ

МАЛИ РОЗСТРІЛЯТИ ТЕЖ ҐЕНЕРАЛА ҐОМЕСА.

ВАШИНҐТОН, 5. жовтня. — Приватні вісти з стейту Вера Крус доносять, що федеральні війська зловили ґенерала Арнульфа Ґомеса, одного з визначнійших прихильників Серана, та розстріляли його. Федеральний уряд не має ще потвердження сеї приватної вістки.

Після заяви уряду, тепер осталося при повстанню всего 600 людий. Вели їх ґенерал Альмада та ґенерал Ґомес. Колиб чутка про вбитте Ґомеса справдилася, то се показалоби, що уряд дав собі вже раду майже з цілим повстанєм.

Вістки з ріжних околиць Мексика показують, що розстріли провідників повстання не зробили вспокоюючого вражіння. Урядова партія, однак, веде репресії далі. Федеральні й стейтові законодатні тіла викидають приміром усіх членів, які заявлялися за ґенералом Сераном.

КОНФЕРЕНЦІЯ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ЮНІЇ ПЛЯНУЮТЬ ВИБОРЧУ КАМПАНІЮ В 1928. РОЦІ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, 5. жовтня. — Нинішне засідання конвенції Американської Федерації Праці займалося питанєм, яке становище має заняти організація при виборах в 1928 році.

Конвенція постановила зібрати всю силу юній коло боротьби проти судових заборон та проти вживання проти юній закона, з боронячого монопольові організації.

На конвенції виступили нині з промовами делеґати Конґресу Британських Промислових Юній Артур Поф та Вил Шервуд. Перший з них говорив про англійський антиюнійний закон, ухвалений сього року англійським парляментом, та показував, що він є повторенєм антиюнійної політики Англії зперед сто літ.

Другий англійський делеґат, Вил Шервуд, пояснив конвенції боротьбу англійських юнійних організацій проти комуністів, що на приказ Москви вертять зі середини в англійських юніях. Він говорив, що англійський робітничий рух викидає тепер комуністів за їх сліпий послух Москві. Англійський робітник ніколи не буде слухати диктату заграниці.

Поліція арештувала тут Сида Буша, що мав приїхати на конвенцію спеціяльно на те, щоби вести серед делеґатів комуністичну пропаґанду. Поліція каже, що при ньому найдено богато комуністичної літератури.

АМЕРИКА ПІДНОСИТЬ МИТА НА ФРАНЦУСЬКІ ТОВАРИ.

ЗАТЕ ЗНИЖУЄ МИТО НА НІМЕЦЬКІ.

ВАШИНГТОН, 5. жовтня. — Департамент скарбу зарядив на основі закона з 1922. року піднесенне митових оплат на французькі товари, а за те обнижив мита на німецькі.

Є се відповідь Америки на недавні зміни в французьким митовім законі, звернені проти американських товарів.

Зараз по проголошенню зміни вийшло на яву, що американський департамент стейту не знав, що департамент скарбу збирається видати такі зарядження та довідався про зміни аж у послідній хвилі. Секретар скарбу Мелон мав зовсім не питатися Келоґа, секретаря стейту, який тим самим є чимось у роді начальника міністерського кабінету.

СУД НАД МОЛОДИМ УБИЙНИКОМ ПОЛІСМЕНА.

ПРИЗНАННЄ ДО ЗЛОЧИНУ ВРАТУВАЛО ЙОГО ВІД ЕЛЕКТРИЧНОГО КРІСЛА.

НЮ ЙОРК, 5. жовтня. — Справа вбийства полісмена Генрі Мейера на цвинтари на Сайпрес Гил дня 16. вересня сього року оперлася нині о стейтовий суд. Ставав тут обжалований за се вбийство 18-літний Бенджемин Рейдер, що лишень недавно служив у римо-католицькій церкві до служби Божої.

Адвокат обжалованого в своїй промові до присяжних суддів заняв незвичайне становище. Він підняв наперед факт, що прокураторія не дала ні одного свідка, який доказувавби, що обжалований поповнив убийство. Однак, мимо сього сама оборона обжалованого переконана, що він сей злочин поповнив, що він є вбийником і заслугує на кару вязниці. На кару смерти він не заслугує, бо він полісмена певно вбити не хотів.

Присяжні судді приняли становище адвокатів та признали обжалованого винуватим вбийства в другім степени. За такий злочин йому грозить досмертна вязниця. За кілька днів стане він ще на суд за рабунковий напад на цвинтарі.

ПОЗОВ ПОРТОВОГО РОБІТНИКА ПРОТИ ФОРДА.

НЮ ЙОРК, 5. жовтня. — Нюйорський портовий робітник Лев Мрозінський пізвав фордову Моторову Ко. за 50,000 долярів відшкодовання за ушкодження тіла, які він відніс підчас вантаження корабля сеї компанії. Присяжні судді признали йому 8,520 долярів.

Підчас росправи адвокат пізваної компанії закидав лікарям позовника, що вони зробили собі правильний бизнес зі ставання свідками на росправах за ушкодження при праці та що вони при своїх оглядинах звичайно находять те, що їх кліент каже їм найти. Присяжні судді, однак, мали про сих лікарів-свідків друге понятте.

ПРЕДСКАЗУЮТЬ НОВІ ЗЕМЛЕТРУСИ Й ГУРАГАНИ У ЗИМІ.

БЕРЛІН, 3 жовтня. — Кількох німецьких учених піддержує гадку проф. Чижевського та заявляє, що у місяці грудні й січні будуть нові землетруси й гурагани у деяких краях. Після проф. Чижевського численні сегорічні землетруси й гурагани та повені, як вилив ріки Міссісіпі, повені у Галичині й в Альпах стоять у звязи з побільшенням соняшних плям.

ЖУРНАЛІСТ ДОДЕ В ГОЛЯНДІЇ.

ПАРИЖ, 4. жовтня. — Освоботжений французькими монархістами, на підставі фальшивого приказу через телефон журналіст і посол Л. Доде находиться під сю пору у Голяндії. Він заявив, що у Франції є 30,000 озброєних монархістів і 150,000 членів монархічної ліги.

ГІНДЕНБУРҐ ДЯКУЄ КУЛИДЖЕВИ ЗА ЖЕЛАННЯ.

БЕРЛІН, 4. жовтня. Президент Німеччини Гінденбурґ утішився незвичайно желаннями для німецького народу, які містилися у каблевій телеґрамі до нього, з нагоди його 80-літних роковин уродин, висланій 2. жовтня президентом Кулиджем. У своїй каблевій відповіди говорить він про се у слідуючий спосіб: „Прошу приняти від мене, пане президенте, сердечну подяку за желання в день моїх уродин, які незвичайно мене втішили. Запевнення про щиру приязнь американського народу для німецького народу, які ви мені переслали у таких цінних словах, справили мені особлившу радість у день уродин і тому з щирого серця відплачуюсь такими самими желаннями від німецького народу".

ХТО ПРИДУМАВ ОЧИЦІ?

У Римі відчинили університетську виставку, де зібрали багатий матеріял для розяснення історії науки. Проф. падуанського університету Альберті, найстарший італ. окуліст, виставив багату колєкцію книг і рисунків із своєї спеціяльности. До цього часу винахідником очиць для далекозорих і короткозорих уважали домініканського черця Олександра Деляспіна з Пізи. Проф. Альберті доказує, що в дійсности їх винайшли у Венеції, що віками славилась кришталевим склом. Венеціянський кодекс для ремісників з 1301 р. передбачував суворі кари для оптиків, що вживатимуть простого скла замісць кришталевого. Кардинал Гюго з цієї доби змальований уже в очицях. Але імені першого винахідника очиць таки не знаємо.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ АРЕШТУВАЛА РОСІЙСЬКОГО ПОЛКОВНИКА.

ВАРШАВА, 3. жовтня. — Польська поліція арештувала тими днями російського полковника Грекву як підозрілого в убийстві російського посла П. Войкова.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ ФАРМЕРСЬКОГО ХЛОПЦЯ.

ПРИНС АЛБЕРТ, Саск. — Коло Стронг Пайн, на північний захід від Принс Алберт, пішло двоє дітей фармера Кобзиського — одинайцятьлітня дівчинка з своїм молодшим від неї братом — у ліс за коровами. Це було у вівторок, 13. вересня під вечір. В лісі діти заблудили й до того потомилися, що в ночі, серед темряви, перемерзлі і перемоклі від дощу, присіли на лежачому дереві відпочити. Бідний хлопчик був босий і легко одітий. Добра сестра зняла свої панчохи й черевики, й убрала в них свого брата, взяла до себе на коліна, пригорнула, щоб загріти. Але сон зморив дівчину й вона заснула на хвилину, а коли збудилася її брат вже був мертвий. Перелякана, вона побігла далі в ліс і тільки на слідуючий день, пізно вечером, її найдено в гарячці і напів мертву.

УТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО НУМІЗМАТИЧНОГО МУЗЕЮ В КИЇВІ.

Укрнаука провела по всій Україні спеціяльну анкету для виявлення всіх нумізматичних колекцій, що розкидані по українських музеях. В наслідок анкети виявилось, що по музеях є понад 250 тис. ріжних монет. Всі колекції перебувають в поганому стані і, щоб впорядкувати їх, Укрнаука в Лаврському городку засновує Український Нумізматичний Музей, до якого буде передано всі колекції України. Знайомство з монетними системами, з їхньою еволюцією має велике значіння при вивченні питань розвитку капіталістичного суспільства у всіх його етапах з моменту зародження обміну. Вивчення нумізматичних колекцій на Україні тим цікавіще, що через Україну йшли торговельні шляхи з заходу на схід.

АРЕНИ З БИКАМИ У ФРАНЦІЇ.

Франція йде за прикладом Еспанії у не дуже похвальнім спорті: наслідує в себе боротьбу з биками. Цими днями Французи оглядали це еспанське видовище на французькій Рівієрі у місті Фрежіс. Французи ствердили, що не мають добрих тореадорів; одного з них публика підчас вистави висвистала. З шести биків тільки двох правильно вбили. Франц. преса підкреслює цікаве явище: Французи в протиставленні до Еспанців не були вдоволені боротьбою з биками і на вид крови свистали з обурення.

ПОДОРОЖ У ВОЗДУСІ БЕЗПЕЧНІЩА, ЯК ПОДОРОЖ ПО ЗЕМЛІ.

В Европі уважається подорож літаками безпечніща, як подорож по землі або воді, а доказом на се є обставина, що асекураційні оплати за пересилки аероплянами є дешевші у порівнанні з оплатами пересилок залізницями або водними дорогами. Одна з асекураційних компаній виставляє поліси для пасажирів аероплянами без ніяких доплат до звичайних поліс через те, що з послідних звітів показується, що у реґулярній воздушній комунікації нема навіть й піп. відсотків нещасливих случаїв, а правильність перелетів досягає 95 відсотків. Кошти транспортації воздухом рівнаються звичайно залізничому тикетови першої кляси поспішного поїзду, тому бизнесовці значно заощаджують на часі.

90-ЛІТТЯ ПЕРШОЇ ЗАЛІЗНИЦІ.

24-го серпня 1837 р. відкрили перший залізничий шлях у Франції з паровою льокомотивою з Парижа до Сен-Жермен. 100-тисячна юрба придивлялась цьому дивоглядові. На її чолі стояли брати тодішнього короля Людвика Филипа, орлеанський князь і Анрі Д'Омаль, а також королева Амеля серед дружини княжен. Цікаве, що при нагоді цього свята не було ніякої офіціяльної промови. Міністер Тієр висловився про цю подію так: „Система нових залізниць небавком провалиться, бо буде більше катастроф як доходів з цього підприємства". Учений фізик і астроном Араґо, що вірив більше у зорі як у залізо, сказав: „Ніякий поїзд не зможе ніколи проїхати крізь тунель, тому що на його колесах осідатиме вогкість..."

НОВИЙ СПОСІБ ЗНАЧЕННЯ СТОРІН.

В Англії застановляються тепер над новим способом значення сторін у книжках. Після нової системи сторони повинно значитися у відворотнім порядку від кінця до початку. Оборонці нового способу значення сторін оправдують його тим, що особа, яка читає книжку, майже ніколи не інтересується тим, скільки сторін вже перечитала, але завсігди цікава знати, скільки сторін полишається ще до прочитання. Новий спосіб облегшить читачеви се завдання, освободжуючи його перечислювання сторін, які ще мається перечитати.

ВОРОГИ ВЕГЕТЕРІЯНІЗМУ.

Союз американських шевців звернувся до населення з покликом, щоби воно їло більше мяса. У відозві сказано: „Коли Американці будуть стримуватись від мяса, то ціна обуви зросте на 20 прц.; щораз менше ріжуть худоби, а це є причиною, що шкіра дорожіє". Американки можуть вибирати: або струнку лінію або дешеві черевики.

БОРОТЬБА ЗА ВИЛЬНО ТРЕВАЄ ДАЛЬШЕ

ПОЛЯКИ АРЕШТУВАЛИ 20 ВИЗНАЧНИХ ЛИТОВЦІВ, СВЯЩЕНИКІВ І ПОЛІТИКІВ.

ВАРШАВА, 5. жовтня. — Боротьба за Вильно між Польщею а Литвою треває дальше, а найлучшим доказом є нові польські репресії на Литовцях, що живуть у Польщі. Як доносять телеграми, Поляки арештували 20 визначних Литовців, між ними 10 священиків і 10 політиків. Рівночасно заперто 43 литовські школи, на усі 120, які находяться під польським пануванням.

Польське правительство заявило, що згадані арешти й замкнення шкіл є лише відплатою за утиск Поляків у Литві. Арештованим Литовцям закидують протипольську пропаганду і передано в руки державної прокураторії для обжалування їх о державну зраду. Усі польські партії, почавши від монархістів, а скінчивши на соціялістах, видали поклик до правительства, щоби пімстило спричинені зневаги.

НІМЕЦЬКИЙ ЛІТАК УПАВ В МОРЕ.

ПРОСИТЬ БЕЗДРОТНИМ ТЕЛЕҐРАФОМ О РАТУНОК. НАХОДИТЬСЯ НЕДАЛЕКО ВЕРА КРУЗ.

ЛІСБОНА, 5. жовтня. — Юнкерса літак Д-1230, що вилетів з Амстердаму до Америки, рутою через Азори, спустився у море коло Вера Круз 80 миль на північ від Лісбони і вислав радіотелеграму з просьбою о ратунок. Йому на поміч вислано воєнний корабель. Вислано також пільотову лодку з лісбонського порту, у якій находиться члени німецького посольства, однак сфильоване море не дозволяє наближитись згаданій лодці до плаваючого на морі літака.

МАНДЖУРСЬКА АРМІЯ ОПОРОЖНЮЄ ПЕКІНҐ.

МАРШАЛОК ЧАНҐ-ЦО-ЛІН ВИЦОФУЄ З ПЕКІНА ЕСКАДРУ ЛІТАКІВ І ТЯЖКУ АРТИЛЕРІЮ.

ПЕКІН, Китай, 5. жовтня. — По всякій правдоподібности манджурські війська опорожнять небаром Пекін, столицю Китаю. На се вказує обставина, що маршалок Чанґ-Цо-Лін казав вицофати з Пекіну ескадру літаків і вивезти тяжку артилерію до Тієнтсін, що лежить на полудневий захід від Пекіну.

Депеші подають, що манджурська армія цофається з лінії Пекін-Ганков і що вже опорожнено місто Паотінґфу, що лежить 28 миль на полудне від Пекіну. Сталося се по причині побіди Шансі військ над армією Чанґ-Цо-Ліна.

ЛОНДОН, 5. жовтня. — Кореспондент Дейлі Мейл з Шанґаю подає, що у полудневім Китаю зростає комуністична аґітація, яку ширять большевицькі аґітатори з Москви. Особливо шириться ся аґітація у Шанґаю, підчас коли зорганізована червона армія є сильно діяльною на полудне від Ганкова.

ЯПОНІЯ НАМІРЯЄ ВИСЛАТИ ВІЙСЬКО ДО МАНДЖУРІЇ.

ТОКІО, 5. жовтня. — Японське правительство поважно застановляється над тим, щоби вислати до Пекіну й Тієнсіну свої війська з Манджурії, коли домашня війна ще більше пошириться у Китаю.

ФРАНЦУСЬКІ ВЛАСТИ НЕ ДОЗВОЛИЛИ ВИСТАВИТИ ПОПІЛ З ТІЛА ВАНЦЕТТІ.

УРНУ З ПОПЕЛОМ ВІДІСЛАНО ДО ІТАЛІЇ У ЗАПЕЧАТАНІМ ВАГОНІ.

ПАРИЖ, 5. жовтня. — Симпатики В. Ванцетті у Франції не могли виставити публично попелу з його тіла й відбути демонстрацій, бо перешкодила сьому заборона поліції. Коли сестра Ванцетті приїхала до Шербурга, французькі власти позволили її виїсти з корабля Мавретанія доперва тоді, коли вона згодилася на відіслання урни з попелом її брата впрост до Італії, у запечатанім вагоні. Урну з попелом Ванцетті відіслано до Італії рутою через Ле-Манс, яка не переходить через Париж.

ЛЕВИН КИДАЄ ДАРУНОК ДЛЯ СИНА МУСОЛІНІЯ.

ЛЕТИТЬ У ТОРГОВЕЛЬНІМ ЛІТАКУ ДО ВІДНЯ.

РИМ, 5. жовтня. — Коли торговельний літак, яким летун Ч. Левин вертає до Відня, перелітав понад палацом Мусолінія у Форлі, кинув Левин у спадовім парасолі дарунок для новонародженого сина Мусолінія Романо, яким був золотий годинник. До дарунку долучена була слідуюча записка: „Дороге немовля Романо — „Нехай Твоє життя буде повне щасливих хвиль. — Щирий Левин.

Спадовий парасоль упав на телефонічний дріт, звідки його знято і віднесено до палацу Мусолінія.

Левин полетів до Відня у нанятім літаку, бо його Колюмбія попсувалася недалеко Риму.

СТАРИННІ МОНЕТИ У ПОЛОЦЬКУ.

ВАРШАВА. — Доносять до Варшави, що в околиці Полоцька найдено велику скринку, у якій находилася значна скількість срібних монет з часів польського короля Жигмонта I.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ПОРЖОНДНІ РУСІНІ"

Ідеал Українця в польських очах це тип „Поржондного Русіна". Той тип глядить на Польщу як взорець культури, сили і величі, а на свій нарід як хамський, некультурний, хаотичний і нездібний до нічого величного. І коли Поляки глядять на Українців як на „почців людек рускі" — то думають саме про наш нарід типу „поржондних Русінуф", бо всіх инших уважають гайдамаками, різунами і дикунами.

По довгій тяжкій боротьбі вдалося нам вкінци викорінити споміж наших рядів той згангринований, звичайно каріеровичівський тип „Поржондного Русіна", а наша визвольна війна, як здавалось, завдала вже смертельний удар цему шкідникови. Та бачимо, що він таки ще живе і то навіть тут на американськім ґрунті. Бож вже від довгого часу не читаємо в українській католицькій чи гетьманській пресі нічого иншого, а тільки повно помий, виллятих на наш нарід та його духових провідників. Навіть національних геніїв, як Шевченка, почали вони „критично" розбирати і договорилися до цего, що це гайдамака і різун, бо про „хаотика" Драгоманова чи Франка то вже не говорити. Та „основна" рутенсько-гетьманська критика так споганила всю нашу історію і наш нарід, що вкінці дійшла вже тепер до того, що др. Назарук отверто в українських католицьких ґазетах виправдує всіх тих ренеґатів, що покинули чи покидають наш нарід і українську церкву, а йдуть до Поляків і то по добрій волі і охоті тільки тому, що там „лад, дисципліна і величавість організації". От такими словами заговорив до нас головний тутешний речник гетьманської ідеольоґії і перла українського католицизму в Америці, репрезентованого новим курсом в особі еп. Богачевського. Це промовив до нас той дух, який живе в серцях і душі не тільки д-ра Назарука, але і всіх тих духовних кругів, яких він думки репрезентує, бож саме др. Назарук дістав тут марку найкращого католика.

Підносимо цей факт вдруге, щоби тим способом хоч вчасти опамятати тих релігійних фанатиків, що в своїх способах закріплення католицизму серед нашого народа зводять цей нарід під національним зглядом на бездорожжа. Бож це крайна народна деморалізація виправдувати в цей важкий час національної боротьби і найбільшого напруження, яке колинебудь було між нами а Поляками, національну зраду, називати найспокійнійшим і найлучшим елементом спoміж Українців тих, що переходять до Поляків, що стають польськими монахинями і священиками, бо у Поляків „лад, дисципліна і величавість". До такого релігійного фанатизму не дійшов ще ніякий нарід на світі, бо це прямо божевілля називати найспокійнійшим і найлучшим елементом тих, що їх кождий нарід уважає за найподлійший і найнікчемнійший елемент.

ВИКЛЮЧЕННЯ ТРОЦЬКОГО З КОМУНІСТИЧНОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ.

Розбіжність думок у комуністичних лідерів дійшла до того, що вже давно між ними почалася отверта боротьба. Правда, та боротьба ще не захопила ширших партійних кол. Група Сталіна поки що стоїть при владі, спираючись на державний апарат, а навіть останніми днями пощастило йому виключити свого конкурента Троцкого з виконавчого комітету комуністичного інтернаціоналу.

Тепер очевидно прийде черга на виключення його з центрального комітету партії, а там можливо й з партії. Не станемо тут зупинятися над питанням, в чому саме полягає ідеольоґічна розбіжність й тактика Сталіна та ріжних опозицій до нього. Для нас це значіння не має, бо оба вони, Сталін і Троцкий, є нам чужі, бо виступають проти демократії, попираючи диктатуру партії. Також з приходом до влади опозиціоцерів на місце Сталіна не буде зміни в комуністичнім царстві взагалі, а на Україні зокрема. Там провадиться тепер боротьба за владу ріжних ґруп одної й тої самої партії, а тому, від того, хто буде стояти на чолі, народови лекше не буде. Якаб партійна ґрупа не стояла при владі, вона буде продовжувати проводити засади комуністичної партії, які давлять однаково всіх, а навіть і тих, що стоять в лавах цієї партії, але не мають керуючих становищ.

Для нас теперішня боротьба в комуністичній партії цікава лише, як показчик ненормальности життя в партії, якою править лише купка тих, що займають командні становища. Виродившися в деспотію, така партія переслідує не лише тих, що стоять поза нею й сміють мати свої власні переконання, розбіжні з тими, що партійні деспоти проповідують, але не щадить своїх найчільнійших, найбільш заслужених членів партії. Від адміністративних та дисциплінарних переслідувань недалеко до фактичного знищення непокірних, а це все міжусобиця. В життю буває одначе завжди так, що підчас міжусобної боротьби виграває хтось третій. Для нас булоби пожаданим, щоби на Україні тим третим була українська демократія, та це буде залежати від того, наскільки Україна до того є приготованою. Навіть, коли вона тепер ще не приготована, то може в дальшому встигнути підготовити себе, бо невідомо, як довго міжусобиця протягнеться. Вона може бути навіть заспокоєна, припинена, полагоджена, але згодом знову вибухне й так може продовжуватися так довго, поки причини, що породили ту міжусобицю, будуть усунуті. З большевиками є та трудність, що коли вони відмовляться від партійної диктатури, від деспотизму та абсолютизму влади вождів у партії, то тим самим почнуть дуже скоро затрачувати своє становище одиноко-пануючої партії в державі. Їм тоді доведеться, або йти на компроміси з демократією, або цілком відійти від влади. Отсе і є те, чого большевики найбільше бояться й зовсім собі не бажають.

Те, що тепер Сталін розпочав репресії проти найвизначнійших членів партії, що далеко більше від нього прислужилися для створення колись могучої партії та до захоплення нею влади в бувшій російській державі, показує на те, що боротьба там ведеться завзята й безпощадна. Сам Сталін, теперішний диктатор, порівнюючи з видатнійшим організатором та рішучим провідником народних мас Троцьким є занадто мала фіґура. Це був Троцький, що ще в революцію 1906 р. став першим головою всеросійського совіту робочих та селянських депутатів. Це був Троцький, що з Леніном перевів кольосальну роботу підготовки до захоплення большевиками влади. Це був Троцький, що нерішучого Леніна, кабінетного теоретика, примусив перейти до активної роботи серед мас, та до захоплення влади большевиками в Росії. Це був Троцький, що створив червону армію й в часи війни на ріжних фронтах розбив всіх противників большевиків. Сталін йому протиставити може лише свою обмеженість та феноменальну упертість, про що говорив Ленін, попереджуючи партію, щоби вона не спиралася на Сталіна, бо ці його якости можуть привести її до катастрофи.

Крім того серед опозиціонерів стрічаємо найвидатнійших старих творців комуністичної партії та найближчих помічників Леніна. Між ними крім Троцкого знаходиться Зіновєв, бувший голова комуністичного інтернаціоналу Преображенський — особистий приятель Леніна, що за життя його беріг чистоту принципів партії часто заступаючи Леніна, Сокольніков, який був упорядкував большевицькі фінанси, Пятаков та Раковський, які організували захоплення комуністами України, Смилга, Медведев, Богданов, Каменев, Радек і ин. Отже майже вся стара комуністична ґвардія знаходиться в опозиції до Сталіна та його товаришів, у більшости новоспечених комуністів з кавказьких „ішаків".

Виходить, що Сталін дав політиці комуністичної партії такий напрям, що веде її до загибелі. Це бачуть старі комуністи, випробувані політики, а тому й роблять зусилля, щоби рятувати свій комуністичний корабель, але покищо стоїть при кермі упертий керманич, який без бою свого стерна не здасть. Навпаки, він сам веде наступ і перемагає. Тепер ще годі сказати, до чого ця боротьба приведе. Може стане це віднійше по всеросійськім зїзді комуністичної партії, який відбудеться незабаром, а до якого пильно готуються обидва ворожі табори.

ЯК ОРГАНІЗУЮТЬ ПОМІЧ ДЛЯ ПОТЕРПІВШИХ ВІД ПОВЕНІ.

Нортгемптон, Па. Запрошується всіх чесних громадян з Нортгемптон, Па. і околиці прийти всім **в неділю 9-го жовтня, о пів до семої вечером до салі Укр. Православної Церкви** на спільні наради в справі допомоги рідному краеви. Там порадимось і виберемо спільний комітет, прийдуть бесідники, роскажуть ситуацію про рідний край. Проситься всіх прибути навіть з Алентавн, Істон і Бетлегем, приходіть всі на сі збори.

Павло Ленчук, секр. від. 44 УНС

Віче в Филаделфії. В сю неділю, 9. с. м., в годині 1-ій сполудня, відбудеться в Филаделфії, у великій салі Товариства Горожан при 849 Н. Френклин Ст., масове українське віче у справі помочі жертвам повені в південній Галичині.

Віче скликує Український Ратунковий Комітет міста Филаделфії, який основно за почином 44 українських товариств в Филаделфії, нароком для несення помочі старому краеви підчас теперішного лихоліття по катастрофі повені.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НОРТГЕМПТОН, ПА. Тов. Українських Січових Стрільців, від. 44, повідомляє, що мітінґ відбудеться в неділю, дня 9. жовтня. Всі члени мають прийти як один. Кождий член обовязково має принести свою жертву для потерпівших від повені в Галичині. Члени, довгуючі жертви на Сиротинець мають негайно в неділю принести свої жертви. Проситься дітей на мітінґ не посилати, а кождий обовязково повинен сам прийти. Справа дуже важна. — Стефан Кудрик, предс.; Павло Ленчук, писар; Лука Демчук, касієр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Запорожська Січ, від. 251, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, дня 9. жовтня. Проситься всіх членів явитись на сей мітінґ, бо маємо важні справи до полагодження. Неявившийся член на мітінґу без важної причини підлягає карі після ухвали товариства, бо є важні справи, які конче мусять бути порішені. Мітінґ відбудеться в 1-ій годині в школі парохіяльній при Вест 7-ій вулиці. — Гв. Жолопчук, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 65, повідомляє, що триквартальний мітінґ відбудеться зараз по Сл. Божій в неділю, дня 9. жовтня, в гали шкільній при Савт і Ґріп ул., Елизабет, Н. Дж. На порядку нарад: справоздання контролі, поміч для потерпівших від повени, участь у вічу 16. жовтня і много инших важних справ. Не явившийся член заплатить кару після статута. — Яків Красновський, предс.; Василь Левчик, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Ів. Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться дня 9-го жовтня, о годині 1-ій попол., в гали У. Н. Дому. Проситься усіх членів прибути на збори; в разі неприсутности, і не виповнення своєї залеглости, будуть виключені. — В. Репужинський, голова; Ілько Лазірко, скарб.; П. Задерецький, секр. фін.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє, що мітінґ відбудеться в неділю, дня 9. жовтня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Проситься всіх членів явитись на мітінґ, бо є важні справи до полагодження. М. Барабаш, предс.; Григ. Чикало, секретар рек.

ҐРІНПОЙНТ, БРУКЛИН, Н. Й. Укр. Тов. Дністер, від. 310, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, дня 9. жовтня, о год. 5-тій вечером, в словенській гали, 726 Leonard St. Кождий член повинен явитися на мітінґу, бо буде нарада в справі балю і мається вибрати баловий комітет. Хто не буде на сім мітінґу, заплатить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Просить постаратись записати свої діти і своїх знакомих в члени. — І. Староняк.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 234, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в пятницю, дня 14. жовтня, о год. 7:30 вечером в гали У. Н. Дому. Проситься всіх членів прибути на час, бо є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані, щоб пізнійше не було нарікань за своє власне недбальство. Проситься тих, що ще ненадежуть нігде до організації, прийти на сей мітінґ і вступити до Тов. і У. Н. Союза. — І. Генега, предс.; І. Кеценюк, кас.; К. Пілат, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Свобода, від. 194, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться дня 8-го жовтня, в суботу, в гали під ч. 405 W. 40th St., точно о годині 6-тій вечером. Обовязком кождого члена явитися на мітінґу, бо є балеві справи до полагодження. — Н. Лесюк, секр.

НАЙМЕНШІ ССАВЦІ НА СВІТІ.

В зоольоґічнім городі в Лондоні можна побачити дуже цікаві звірята, яких поза Лондоном ніде инде не побачиться. Є то т. зв. африканські миші, найменші зі знаних звірят, що видають на світ живих потомків. Ці звірята такі малі, що із 12 оказів, які спроваджено з Африки, половина вже втекла, хоч були поміщені в дуже густій сітці. Щоб і прочі не повтікали, управа городу помістила їх в екляних клітках. Миші ці такі малі, що шість їх може вигідно поміститися в коробочці від сірників. — Тому, що ці миші походять з Африки, яка є також батьківщиною найбільших звірів, слонів, можна сказати, що та частина землі видала найбільших і найменших ссавців.

ЗАМІТКИ ЛІКАРЯ ПРО ВИХОВАННЯ

(Під увагу нашим батькам і учителям).

3)

І так в одній і в другій школі учителі почали вводити у практику те, чого учив їх др. Адлер. Сим заінтересувались инші учителі у тій самій школі. Трудностей, яких ті послідні не могли побороти, потрафили побороти перші, бо розуміли дітей. Часом учителі, що приходили до клінік д-ра Адлера з наміром їх критикування, починали прислухуватися й учитися. Їх трактовано у тих клініках по приятельськи, без огляду на се, з яким наміром вони приходили. З ними обговорювали тут шкільні справи й старалися звернути їх увагу на се, що трудности у поведенню, які утрудняли їх роботу, мали свій початок деинде; за них дуже рідко коли можна було винити школу, або одідичення, але виною їх були похибки у витворюванню (style) способу життя. Тоді старалися їм пояснити, що з тої саме причини школа є одиноким місцем, де дітей, свобідних на короткий час від домових впливів, можна учити й їм помагати.

Старання Глекеля зреформувати школу давали що-раз більше нагоду до спільної праці родичів і учителів у вихованню дітей. Глекель розумів, що наміряє доконати др. Адлер, а деякі з помічників Глекеля були учениками Адлера, або розуміли, до чого він стремить. Створено організацію родичів і учителів, перед якою мало обговорюватися завдання як дому, так і школи.

І небаром показалися наслідки нового способу виховання. У многих віденських шкільних дистриктах, переповнених всякими бандами лихих молодих людей, та де можна було спіткатися з усякого рода проступниками молоді, як волокитством, брехнею, злодійством, сексуальними збоченнями, усьо почало змінятися на лучше. Зникли усі давні трудности, яких причиною було невластиве відношення до дітей так дома, як і школі. Наслідок нового способу виховання був так ударяючий, що учителі приходили до Шкільної Ради у Відні й просили іменувати д-ра Адлера учителем Педагогічного Інституту у Відні, де давано практичне вишколення учителям віденських шкіл. Рада Шкільна згодилася й др. Адлер через три роки викладав для учителів, що приготовлялися практично, як належить виховувати дітей. До кляс, у яких він викладав, учащало понад 600 учителів і усі вони стали опісля учителями у віденських публичних школах.

Після гадки д-ра Адлера справа злочинства дасться розвязати лише при помочі такого поступовання, якого учать у створених ним клініках. Корінь злочинства має завсіди свій початок у дитинстві. Коли хтось дивиться на чотиро або пятьлітну дитину, то він не може в дійсности сказати: „З сеї дитини буде злочинець"; однак можна сказати: Тут розвиваються змагання, які серед певних обставин зроблять дитину злочинцем, якщо їм не перешкодиться". Завданням проте тих, що виховують, є спинити сей розвиток, або зменшити можливість того, щоби дитина, коли доросте, поповнила злочин, або дістала нервовий розстрій. Як теорія так і практика переконують, що шкільне життя дитини лише тоді збільшить лихі змагання (тенденції), якщо дитина стратить віру у свою будуччину. Завданням школи повинно проте бути, скріпити віру дитини у себе й у життя.

Доктор Адлер каже, що він нераз говорив з переступниками дітьми й зі злочинцями. Він переконався без ніякого сумніву, що вони зійшли на блудну дорогу головно тому, що стратили свою відвагу. Корисною річею є представити дітям, що великі злочинці, розбійники, рабівники — були в дійсности боягузами, подібними до тих, що поповнюють самогубство. Одиноким місцем, де дитина може прийти до того погляду, що злочинці се боягузи, є школа. Ніякий психольоґ, ніякий доктор, ніяка клініка не може зосібна зіткнутися з кожною дитиною. Однак школа є місцем, де можна вишколити дітей у шляхотних змаганнях. Можливо однак, що на перекір усім старанням мудрого учителя анормальна дитина полишиться при своїх злочинах, однак се хорі осібняки. Їх належить держати окремо від инших, так для їх власного добра, як і добра суспільности. Нормальні діти, яких виховується у поданий висше спосіб, сміються з самої гадки про те, що інтелігентна особа може поповнити злочин або брати участь у вчинках злочинних банд. Вони знають, що значить друга дорога, дорога як найбільшої ужиточности для суспільности.

Тут знова наводить др. Адлер як примір життя одного хлопця, якого направлено у його клініці. Згаданий хлопець мав славу найгіршого ученика в школі. У тринацятім році був він не лише лінюхом і злодієм, але звісний був з того, що мав „погубний вплив" на своїх товаришів. Ніяка дитина не зробила гірших початків від нього. Його лихі вчинки були застрашаючі. Його новий учитель сумнівався у дійсність його зіпсуття. Тому запитав він його одного дня: „Франц, що ти робиш з річами, які крадеш?" „Я даю їх иншим хлопцям", сказав запитаний. „А пощо ти робиш се?" „На-те, щоби вони мене любили. Вони не хотять бавитися зі мною, тому, що я є такий задумчивий і такий зіпсутий хлопець". Як бачимо, то хлопець хотів в той спосіб виробити собі популярність і приєднати собі товаришів. Тоді запитали хлопця, чи він всегда був такий. Хлопець відповів, що ні. Три літа тому назад був він добрим хлопцем. Але від тоді, як почав його учити попередній учитель, він стався таким. Сей учитель мав всегда щось проти нього. Тут саме лежала причина, длячого Франц стався злим хлопцем. Він міг бути „добрим" хлопцем лише у атмосфері такій, де з ним добре обходяться. У перших трох роках шкільної науки мав він доброго й лагідного учителя й тому він був добрий. Він міг лише умовно жити у нашім світі. Не маючи окруження повного тепла, любови й поважання, стався він „загадкою" для себе й суспільства. Те саме відноситься й до його волокитства. Переконанося, що він волочився у ночі, щоби збирати дерево на паливо й клав його коло кухні для своєї матери. Його родичі були бідні й палива було всегда потрібно. Він хотів тим поступованням приневолити свою матір думати про нього й його любити. Завданням школи було направити сього хлопця на добру дорогу. Се не було тяжкою річчю, коли порозумілося, що було причиною проступків хлопця. Коли хочемо мати нормального хлопця, замісць волокити й злодія, мусимо йому дати приятелів і окружити його любовою й одобренням. У таких случаях не тяжко найти собі помічників серед шкільних дітей. Учитель піддав гадку одному з товаришів Франца, щоби запросив його учитися разом з ним шкільних лекцій. Се було першим кроком у поправі характеру хлопця. Учитель знав добре, що на се треба неодного або двох тижнів і тому лишив хлопцеви доволі часу. Він звертав особлившу увагу на нього й щиро хвалив кожний слід його поступу на лучше. Родичів повідомлено також про цілу ситуацію. Матір заінтересувалась своїм сином, а батько перестав його ганьбити й карати. І дійсно по якімсь часі сей хлопець стався одним з найлучших учеників віденських публичних шкіл.

З наведеного бачимо, що при деяких дітях потреба лише застосування творчого товчка, щоби їх повести на корисну для їх пізнішого життя дорогу. Сей творчий товчок до творчости й до ділання находиться у кожнім з нас. У многих случаях проявлення сего товчка доконує чудес. Ми переконуємося, приміром, що кожна дитина може статися малярем, научитися значіння й оцінки лінії й простору та краски, як форми висказу, хотяй не відзначається спеціяльними способностями. Цізек є тої гадки, що кожна дитина має у собі щось з артизму. Висліди, які удалося осягнути Цізекови, з праці, доконаної його учениками й з їх розвитку через їх працю, показується, що у тім твердженню міститься дійсно наукова правда. Др. Адлер каже, що він бачив дорослих людей, що научилися робити моделі з глини, та виконувати чудові річи і тою своєю працею скріплятися індивідуально. Се має у кожнім случаю якусь вартість, хотяй вони не сталися тим, чим був Михайло Ангел. Усіми тими експеріментами й досвідами послугуються в усіх нових школах д-ра Адлера, щоби помогти дітям, через прояви творчости, дійти до свободи.

(Конець буде).

„Святая наша вітчина!
Інакше як її назвати
Ту землю милу, землю рідну,
Де нас на світ родила мати,
Де над колискою вона
Співала пісню нам погідну?
То пісня слави, райських снів!
(Т. Шевченко).

Хто на весні життя голубить [мрії,
В рожевім сні марного щастя [жде,
Прокинеться колись — і не на- [ді,
А нагу правду жизни він знайде!
В. Щурат.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—o—

ВРАЖІННЯ З НЮЙОРСЬКОГО ВІЧА.

Прочитавши у „Свободі", що нюйорські українські товариства скликують віче в справі помочи своїм браттям у Галичині, потерпівшим від страшної повені, що знищила весь доробок наших братів в краю, рішився і я піти на віче й послухати промов бесідників та зложити свою лепту на поміч потерпівшим.

Признаюсь рівночасно, що не здивувало мене саме скликання віча, бо такі віча є саме на часі й їх повинно скликуватися по цілій Америці, де лише живуть Українці. Здивувало мене однак те, що віче скликано до чужої салі й через те стало мені соромно перед самим собою. Бо відомо мені, а також відомо усім Українцям в Ню Йорку, що тут находиться Український Народний Дім, а у нім простора саля. На будову сього дому складали тутешні Українці свої гірко запрацьовані гроші й чи днесь нам дочекатися того, що треба скликати віча до чужих галь, навіть в таких справах як допомоги потерпівшим від повені? Я прибув до Ню Йорку з Істон, Па., живу тут недовго і не розумію, чому має бути саля Народнього Дому заперта для такої важної народної справи. Чую, як люде говорять, що в Народнім Домі господарює одиниця чи кількох людей і вони мають у всім рішаючий голос. Та навіть в такім випадку не може прецінь ніхто заборонити галі на народні віча в справі помочі гинучим з голоду браттям! Друга справа, яка мене вразила на вічу, се невелике число присутних. Соромно стамо мені знова, що на 30 тисяч нюйорських Українців лише така мала горсточка уважала своїм обовязком прийти на віче. А деж була решта? Сумне це, дуже сумне. Та одно мене врадувало, а це гарні й річеві промови обох вічевих бесідників. У їх бесідах не було пустих, високопарних фраз, лише спокійне й річеве представлення страшної дійсности й щирий та до глибини серця доходячий заклик до несення помочі потерпівшим родимцям. Не дивота тому, що їх поклик увінчався так красним успіхом. **На сто кілька присутних осіб зложено 600 долярів на поміч потерпівшим від повені й то зложено сейчас на вічевій салі.** І тому честь присутним на вічу Українцям, бо хоч не було їх богато, хоч була їх горсточка, але горсточка [illegible], горсточка, яка може служити примíром для усіх американських Українців і яка є доказом, що й у Ню Йорку між 30-тисячною українською масою є ще частина свідомого своїх обовязків і патріотичного громадянства.

Василь Дроботій.

—o—

УСУНЬМО ВАНДІВ, МЕШКІВ, ЛЕШКІВ І КРАКОВЯКІВ.

В ч. 228 „Свободи" вичитав я інтересні замітки про нові методи навчання в німецьких школах. Між иншим говориться там про те, як то Німці повикидали з шкільних підручників весь той баляст про цісарів, а вчать тепер історії культури, господарства і инших хосенних відомостей.

В тій статті ганиться старокраєві підручники, що їх тепер вживають під польською окупацією. І це мене найбільш застановило. Бо під Польщею є примус. Там по прилюдних а навіть приватних школах треба вчити після таких підручників, що їх затвердить польська влада. І цілком природно, що ті підручники не відповідають нашим національним потребам, бо вони призначені на те, щоби душу дитини викривляти і призвичаювати її до польської величі. Але що сказати про наші українські школи на вільній землі Вашингтона? Перейдімся по парохіях і заглянімо, з яких то підручників вчиться там дітвора. Чи не побачимо там уступів про Франц Йосифа, Локетка, Ванду, Мешків, Лешків і Краковяків?

Ми не маем права в нічім дорікати старому краєви, бо ми самі раби. Про алюмнатики, місійні фонди, про чайнаменів і т. п. є кому подбати, але про потреби української школи нема. Добре, що хоч Обєднанне взялося до цеї праці і поставило на тім конґресі, що має відбутися в Филаделфії дня 26 жовтня, справу реформи нашої школи в Америці, а в тім і шкільних підручників на першім місци. Бо та справа дійсно заслугує на найбільшу увагу. Коли другі не взялися до цего, то добре, що хоч Обєднанне перебрало на себе цей важкий обовязок.

О. Правдолюб з Филаделфії.

ПРИСУДИ СМЕРТИ І СЕРПАНКИ МАГОМЕДАНСЬКИХ ЖІНОК.

Суд у Чусті — містечку ферґанської округи — засудив двох магомедан на вязницю по пять літ, тому, що вони брали участь у чиннім бунті проти совітських урядів у звязи з боротьбою проти серпанків (паранджа), які носять магомеданські жінки. Ця акція проти завоїв викликала передовсім спротив магомеданського духовенства. Зверхник того духовенства в Чусті, Абас Максумов скликав тайні збори богатих селян і мулагів (три найнижчі богословські степені у музулман). Ухвалили звернутися до селян із відозвою, в якій сказано було, що жінка, яка відложить серпанок, не є вже законною жінкою, а чоловік, який позволяе на такий поступок, стається невірним. Пізніше скликано в дільниці Чусти, в Курґанчі, де живуть лише мулаги і богаті селяне, аґітаційні збори, на яких пояснювано горожанам відкинення серпанка. На другий день зібрали мусліманські духовники всіх приклонників під кличем, що треба боронити корану і шеріяту (магомеданський писаний церковний закон, уложений на основі корану й інших церковних джерел). Учасники зборів пробралися до будинку совітського виконуючого комітету й намагалися здемолювати його. Біля будинку стояв на нарті міліціонер. Міліціонера вбили два мюріди (які є прихильниками духовників). Головні виновники, Абас Максумов і два його спільники, втекли. На суді було 3.000 селян!.

—o—

ІСТОРІЯ ЛЬОТЕРІЇ.

Початків льотерії слід шукати в Італії. А саме у Фльоренції почато в 1530. році перші проби для заведення льотерії. За примíром Фльоренції пішли инші італійські краї; у Франції ще тоді не було і спроб впровадити льотерію. В 17-ім столітті стала клясова льотерія розповсюднюватися в ґерманських краях. Числова льотерія ввійшла вперше в життя в Ґенуї як державне підприємство. Цікава її історія. Вибори до Великої ради, що там відбувалися щороку, розписувано так, що укладано лісту 90 кандидатів, із яких пять мало [illegible] льосованих. Тоді введено там звичай закладу щодо поодиноких кандидатів. Ґенуенський уряд упав тоді на думку ввести таку льотерію як державний монополь. В другій половині 18-го століття льотерію введено також у Франції. Австрія ввела числову льотерію в 1815. р. Всюди, де введено цю систему, принято ґенуенську систему з числами 90 і 5.

Дядьки отечества чужого!
Не стане ідола святого,
І вас не стане!

Т. Шевченко.

В тюрмі.

Інспектор до вязня: Не маєте якого побажання або скарги?

Вязень: Є. Прошу, щоби доглядач мав до мене більше довіря, і не замикав дверей на ключ.

—o—

Розкрадають...

(Правдиве: підслухане в поїзді):

— Як ти такий мудрий політикант, то скажи мені, котра є найбогатша держава на світі?

— Та се ти хіба про Злучені Держави Америки думав...

— Куда ти з Америкою преш-ся! Це є таки наша Польща: сім літ її розкрадають, а вона ще є...

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

—o—

КУРТИЗ БЕЙ, М. Д.

Збори в справі несення помочі потерпівшим від повені, сиротинця і вибору делеґата на конґрес Обєднання.

В парохіяльнім домі у Куртиз Бий, Мд., відбулися дня 2. жовтня, 1927. наради урядників відділів 55-81-290-337 У. Н. Союза, в справі несення помочі потерпівшим від повені в Галичині, в справі Сиротинця й вибору делеґата на четвертий конґрес „Обєднання". Зборами проводив гр. Н. Шандровський.

На вступі згадав голова зборів, що другий раз вже прийшлось йому скликувати загальні збори усіх відділів Союза, однак урядники відділів 320 і 148 того голосу не чують. Ми всі обіцяли своїм батькам, матерям, браттям і сестрам, що ніколи про них не забудем і обіцяли їм помагати у кожнім нещастю. А чиж може бути гірше нещастя, як тепер, коли страшні зливи й повені знищили весь доробок наших братів? Тепер вони простягають руки до нас і просять помочі, щоб охоронитись від голодової смерти й тому ми повинні припімнути собі, що обіцяли помогти їм у кожнім нещастю. На жаль, урядники двох висше згаданих відділів забули зівсім за те, бо навіть не явились на збори. Цего не повинно бути; ми повинні всі як оден подати помічну руку нашим браттям.

Відтак забрав голос предсідатель відділу 81, Чачка, й сказав, що відділ 320 був колись на першому місці у народній роботі, але тоді гуртувались там свідомі і жертволюбиві люде. Відколи не стало там тих людей, від тоді той відділ не проявляє ніякого народного життя.

Вони дали себе пізнати через те, що не прибули на такі важні збори, як справа Сиротинця, справа голодуючих братів в краю і справа делеґата на конґрес „Обєднання".

Урядники чотирох відділів У. Н. Союза не повинні собі маловажити таких справ. Ми всі повинні доложити усіх сил, щоби як найбільше жертв вплинуло на захист для сиріт і немічних старців при Українськім Народнім Союзі, й для голодуючих братів в старім краю. Опісля предложив він проєкт, щоби дати баль на дохід Сиротинця при У. Н. Союзі й для потерпівших від повені у Галичині й заявив, що є обовязком кожного члена згаданих відділів купити тикет на той баль. Усі присутні одноголосно заявилися за сим проєктом. Відтак перейшли до вибору балевого комітету, до якого вибрано: Теклю Бартоху від відділу 290 як предсідательку, Петра Чайковського від відділу 55 як касієра, Михайла Крисоватого від відділу 81 й Теодора Чорнія від відділу 337 як секретарів.

Опісля занялися присутні вибором делеґата на четвертий конґрес „Обєднання", який має відбутися дня 26 ц. м. у Филаделфії.

Оден з присутних вніс, що найкраще вибрати делеґатом місцевого учителя й члена 55 відділу У. Н. Союза п. Ілію Микитюка, бо там будуть рішати і про рідну школу, й тому наш учитель може богато скористати, а також подати свої ради. Присутні заявилися за тим а п. І. Микитюк приняв номінацію на делеґата.

Відтак гр. Чачка вніс, щоби урядники чотирох відділів дали по $10 з відділових кас, що зробить суму $40, з того $15 має піти на покриття коштів подорожі делеґата а $25 передасть делеґат управі „Обєднання" як дар від згаданих повисше відділів, на що присутні теж згодились одноголосно.

По вичерпанню точок нарад предсідатель подякував присутним за участь а рівнож за зрілу рішучість при ухвалі так важних справ і замкнув збори.

Теодор Чорній, секр.

ПОЛЬСЬКИЙ КОРОЛЬ ВОЛОДІЄ ВІД 3. ТРАВНЯ 1927.

Співробітник одної варшавської ґазети описує свою гостину у Поляка при Єрусалимських Алеях ч. 1., який вмовив у себе, що він є польським королем **Жигмонтом IV.** Журналістові цей варят говорив таке: „Народові сказати правду. Я одинокий спадкоємець великих пястівських традицій, я польський король, а моє імя Жигмонт IV. Урядові кола знають це. Дня 3. травня ц. р. я проголосив себе монархом. Маніфест мій мав бути відчитаний в усіх святинях. На жаль... Я не міг дістати авдієнції у кардинала Каковського, тому просив лише релігійної потіхи. На сповіди дав я його еміненції обширний меморіял, який мотивує потребу введення монархії в Польщі. Потім звертався я кілька разів до маршалка сойму і сенату і визначних мужів. Вони дали мені неясні відповіди. Я є потомком Казимира Великого. Преціньь Ліндберг перелетів понад океаном — я перелітаю понад століттями. Наслідником престолу буде мій син Ольґерд". І „король" показує фотоґрафію 2-літнього хлопця, а на столі купу актів під заголовком „Акти Жигмонта IV". То відписи листів, маніфести, меморіяли, розпорядки. Вкінці годиться зазначити, що відколи в 1918. році повстала Польща, це вже не перший „король".

—o—

РАХУНОК СПРАВНОСТИ ЛЮДСЬКОГО УМА.

Оден професор університету в Америці переводив досліди над умовою справністю 160 студентів. В ріжних годинах дня і в ріжних днях тижня дав їм 4860 питань до розвязки. З відповідей, з часу надуми та зі скорости і бистроти спостережень дійшов до таких висновків, що людський ум працює найсправніще біля 8 год. рано. З години на годину меншає здібність праці так, що біля 4 год. після полудня умова праця ніби полузавмирає. Від години 4 рано зростає живість думки. Таксамо нерівно працює ум у кождім дні тижня. І так виявилося, що після недільного відпочинку ум працює дуже ліниво. Професор стверджує, що умова праця сильно зростає щойно у вівторок, найбільша є в середу, а паде в четвер. В пятницю зростає, в суботу знову зменшується. Виходить з тих дослідів, що в четвер коло години 4 по пол. всякі наради є найслабші.

ПОДЯКА.

—o—

Я низше підписаний член У. Н. Союза складаю сердечну подяку У. Н. Союзови й головним урядникам за уділення мені запомоги з „Запомогового Фонду" в сумі 50 долярів, котрі мені дуже придалися, бо находжуся у прикрім положенню. Хорую вже від 5 місяців і не можу заробити ні цента, а маю при тім велику родину, що складається з жінки й 9 дітей. Таксамо дякую урядникам 208 відділу, що виєднали мені запомогу.

Рівночасно звертаюсь з покликом до тих Українців, що не є ще членами У. Н. Союза, щоби сейчас вписалися до сеї організації, а будуть мати у ній правдивого опікуна на случай нещастя. Від себе желаю У. Н. Союзови сто тисяч членів, а панам Урядникам дай Боже многая літ, щоби ще довгі літа могли працювати для добра членів У. Н. Союза.

Микола Мулик,
член 208 від. УНС., Скрентон.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЖАРТИ.

Не оплатиться.

У львівській клініці (лічниці) каже лікар до селянина:

— Другої ради нема, лиш мусимо заложити вам склове око!

— Шкода заходу, пане доктор, то не оплатиться.

— Якто „не оплатиться"?

— А так, що ні, бо як мені вибили в коршмі моє власне око, то склове тим лекше стовчуть...

—o—

Нічо не шкодить...

Син (плаче): — Прошу тата, сьогодня учитель сказав мені в школі, що я осел і дурень!

Отець: — Нічо не вадить, сину. Мені також говорили те саме, а прецінь я є старостою, ще може й воєводою стану.

—o—

Високо — та не однако.

— Що за ріжниця між політиком а бандитом?

— Така ріжниця, що політик (дипльомат) може піти високо, як є зручний, а бандит (опришок) може скінчити також „високо" — як є незручний...

—o—

Поступовий злодій.

Судя: Чому ти украв дроти з телеграфічних стовпів?

Злодій: Та то, прошу світлого суду, я не крав; я прочитав у газеті, що тепер телеграфують уже без дроту, тай аби помогти урядові в праці — я здіймив той непотрібний уже дріт.

—o—

Ще має щастє!

Гість до господаря гостинниці: Прошу вас, пане господар, це щось нечуваного. В зупі находжу оден штучний зуб.

Господар: Ах! Проклята куховарка! Але ви, пане, маєте щастє. Вчера згубила вона в зупі цілу щоку.

Гість аж поблід та обмаль не зомлів.

ПРОМІНІ І ЩО ВОНИ ЗНАЧАТЬ?

—o—

Від часу до часу стрічається в газетах вістки про відкриття якихсь нових „промінів" або про нове застосованнє їх в індустрії, хліборобстві чи медицині. Вістки ті приходять з досвідчих лябораторій та з кабінетів учених, але не треба думати, що таки там зроблені ті проміні, або що це якась наукова видумка — абстракція. Вони справді істнують, є дійсні, реальні, і, що більше, без них не було би ніякого життя на землі.

Передівсім соняшне проміннє оживлює весь той світ, що ми його знаємо. Як би не те світло і не теплота, що доходять до нас з сонця — через 93 міліони миль простору — земля була би купкою попелу, без людей, без ніякої тварини ні ростини, без ніякого життя. Одначе проміні чи лучі теплоти і світла не перестають плисти до нас одною могутньою, безвпинною струєю, і в тій цілющій купелі живе і може жити усе, що тільки живе. 93 міліони миль — це далечінь, якої й уявити собі не можна, та скорість світляних і теплових хвиль така (186.000 миль на секунду), що соняшний промінь вдарить вас лише вісім мінут після того, як вийшов зі свого далекого жерела, сонця.

Та благородний вплив соняшних промінів не тільки в тім, що вони нас огрівають і не дають замерзнути морям та рікам і взагалі землі. Мало не всяка добра й корисна річ, яку маємо на землі (окрім деяких руд і мінералів), має свою причину й піддержку в соняшнім промінню. Звідкіля взявся той ґрунт, на якім ростуть і достигають всякі ростини, пашня, збіжже? Назмивав і назносив його дощ, який соняшне проміннє піднимало з рік і морів та спускало знов на землю.

Ростини можуть рости лише тоді, коли сонце на них світить. І не тільки, що вони завдячують своє істнуваннє соняшній теплоті і світлови. Вони прискладують в собі ще й окремий запас енерґії з соняшного проміння і тим запасом користуються люде й звірі. Кожна ростина має в собі так званий „хльорофіл" — це та зелена матерія, що від неї листя зелене. Вдаряючи на хльорофіл соняшні проміні витворюють целюльозу, крохмаль і цукор — це є ті складові частини, якими годуються люде й звірята. Таким способом кожна ростина є свого рода фабрикою, оперованою силою сонця. Таким способом воно творить нашу городовину і садовину та инші ростинні харчі; бавовну, лен і коноплі, з яких люде роблять собі одежу; ліси, що дають дерево на хати, будинки і знаряддя. І далі — звірі, які дають людям решту їх харчів і матеріялу на одежу, годуються ростинами, що є продуктом соняшного проміння і посередно теж йому завдячують своє істнування.

Міліони літ тому те саме соняшне проміння виростило буйні тропічні ліси, які згодом закаменіли і перетворились у те вугілля, що огріває наші доми і обертає колеса машин. Соняшні проміні, що вийшли з сонця не так давно — кілька літ чи місяців тому — помагають людям ще иншим способом. Вони витягають (випаровують) воду з моря, що спадає в формі дощу і збирається за греблями та випущена зпоза них обертає електричні динамо-машини.

Останніми часами люде опанували та заставили собі служити ще инші „проміні" чи „хвилі", окрім світляних і теплових. Т. зв. хвилі Герца або радіові переносять і розносять по світі говорене слово і музику, і винахідники сподіваються, що мабуть вже незадовго вони зможуть переносити і передавати рухомі картини (мувінґ пікчерс), а то й обертати колеса машин далеко від жерела енерґії.

Вже від довшого часу були відомі так звані ультра-фіолетові проміні, що на них спирається фотоґрафуваннє. Одначе щойно недавно відкрито їх значіння для здоровля й цілющі прикмети ультра-фіолетових промінів. На жаль, звичайні шиби у вікнах їх не пропускають і тепер у шпиталях починають заводити спеціяльне скло до вікон, щоби пацієнти, які не можуть виходити на двір, могли користуватися тою цілющою силою.

Яких трийцять літ тому відкрито проміні „X", що дозволяють робити фотоґрафічні знимки з костей і внутрішних орґанів тіла, і окрім того ще й безпосередно помагають лікувати деякі слабости. Проміні ті є дуже сильні, так що не тільки помогти, а й зашкодити можуть, руйнуючи тіло, але наука вміє орудувати ними і що далі то находить для них новий ужиток. Наприклад, недавні досліди показали, що під впливом промінів „X" насіння швидше і буйнійше родить.

Який рік тому відкрито істнування таємничих промінів, які названо космічними, або, від імени ученого, що їх відкрив, проміньми Мілікана. Вони найкоротші зі всіх відомих промінів (635 тріліонів хвиль на 1 цаль). Досі ще ніяк не використані ні певно не відоме їх жерело. Не є ним сонце, так як до землі вони доходять так само в ночі, як і за дня. Дехто догадується, що вони походять від якихсь далеких соняшних систем. Є гіпотеза, що саме вони почали всяке життя на землі.

ПОДЯКА.

Я, Марта Сердинська, членица відділу 177 УНС. складаю щиру подяку Головному Урядови УНС., що вислухав моєї просьби й прислав мені запомогу у сумі $50. Є се велика поміч для мене, що терплю на ревматизм правої руки й не в силі запрацювати для себе і дітей на кавалок хліба. Мій муж уже 11 літ у шпиталі й тому нема кому порятувати бідну жінку. Я радію й тішусь, що маю опікуна в У. Н. Союзі. Дай Боже, щоби УНС. був опікуном кожного Українця, що записався у його члени. Кличу до Вас, дорогі краяне, а передусім до Вас, жінки: записуйтеся в члени У. Н. Союза, бо ніхто не знає, що завтра з Вами може статися.

Складаю щиру подяку 177 відділови сестрицтва Любов за щиру й безінтересовну поміч у виробленню сеї запомоги для мене. — З поважанням

Марта Сердинська
членица 177 відділу У. Н. С.
Провіденс, Р. Ай.

ХОЧ НЕ ПОМОЖЕ, АЛЕ ДУШУ РОЗВЕСЕЛИТЬ.

—o—

Не даром кажуть, що найбільше на світі лікарів. В кого дуплавий зуб захоріє, цей від лікарів обігнатися не годен. І колиб усіх рад послухав, що йому не зі злої волі сусідоньки добрі наговорять — мігби спокійно перенестися в край, де, як кажуть, „ність ніже болізни, ні воздиханія". Всеж таки цікаво знати, як люде радили собі в часах, у яких медицина не стояла на такім уровені, як тепер. Людський ум вишукував ріжні способи, щоби усунути доймаючий біль. Вже сама певність, що хтось дав якусь раду, особливо такий, про якого загально говорили, що він чарівник — облекшував терплячому біль. І з цього пішла віра в чародійну силу знахорів. Про їх способи лікування та ліки богато вже списано книжок. З тих способів видно, як мало треба штук, щоби дурного одурити, темного засліпити. В забитім сімома дошками від світа Підляшшу вживають чарівники таких інтересних ліків. На ревматизм, запалення ставів і т. д. кажуть вживати масти, приладженої з живих раків. Але ловити ті раки треба конче в травні місяці. Та ще треба до цього додати волового стрижіння (шпіку). На біль горла подають вклад з козячої шерсти, змішаної з білком. Проти безсонности кажуть класти ліску червоного ляку під подушку. Положить хора людина такий ляк під подушку і коли вона нервозна, деколи заспокоїться, бо на всяку нервову хоробу ділає до деякої міри внутрішній її спокій. Біль зубів лікують мазюкою вигнітаною з комах, що їх називають зозулями. Лишаї, викиди, веснянки лікують масою з 20 видушених святойванських хробачків та ще вином, до котрого доливають 4—5 крапель крови з вуха чорного кота. Проти гадючої їди та скаженої собаки дораджують вживати натирання кістю з передньої ноги теляти. Але ту кістку треба тримати 20 хвиль в огні. Инакше не „візьме". Глухоту лікують свіжим маслом, хоч від його ніхто ще не поздоровів, хіба оглух до решти. І на відмолодження найшли лік. Острою щіткою вичісують сильно кождого рана черево й обі ноги. І темним людям здається, що вони не старіються, але молодіють. Щож зробити? Від напасти не пропасти, а спасеному рай.

НАЙСИЛЬНІЩИЙ ЗВІР.

Котрий се звір — не вгадаєте; тому подаємо, що ті вчені природники, що лише над звірятами досліджують (зоольоги), кажуть, що найсильніщим звірем у світі є муравель (мухариця, мурях). А це тому, бо він може рушити з місця тягар, що є 8000 разів тяжчий як вага його тіла. Якби дорослий чоловік мав його силу, то піднявби 5 тон, то є 5000 кільограмів, то є 50 кірців! А щож говорити про слона? Він повиненби всіх дивувати силою, а тимчасом він слабший від муравля, бо не потрафить підняти тягар вісімсот разів важчого від себе самого, — а „маленька" мухаричка піднесе...

ЯК ЇЛИ Й ПИЛИ В ДАВНИХ ЧАСАХ?

—o—

Їда і напитки є також зеркалом культури даного народа й його часів. Культурний чоловік, коли йому прийдеться жити в пустарі, хоч-не-хоч відвикне від культури, цивілізації та й їда буде инакша й до инших форм привикне.

Літописці всіх часів богато місця присвячують звичаям, як то люде їли й пили. З тих описів можемо уявити собі стан культури даних часів. Найбільше дбали про жолудок в 17-ому столітті, і то не лише якась одна верства суспільности, але й весь нарід. Німецький дослідник культури Макс Бем у книжці „Люде й мода" описує, як то в 1617-ому році запросили якогось Филипа Гайнгофера (з Щтетіна) на обід. Засіли до столу в 10-ій годині рано, а встали від обіду щойно в 6-ій годині вечером.

У тих часах у міщанських домах обід складався з шістьох дань, а кожде даннє з девяти ріжних страв. Шляхта звичайно мала обід лише з трох дань (дехто подумає: скромненький обід) — та ба, коли одно даннє складалося аж зі сто страв!

Добрими їдунами були французькі королі. Генрик IV. їв усе дуже богато кавунів, що аж хорував від того. Людвик IV, вмів при одним обіді зїсти чотири тарілки зупи, цілого фазана, куропатву, миску салати, два великі кусні шинки, тарілку овочів і конфітур. Колиб вартість такого обіду перечислити на нинішні гроші, то неодному відійшла би охота від такого пишного їдження. Але тоді були инші часи. Кельнський курфірст на один обід видав 11 тисяч талярів. У тих часах не хибувало людям теж винахідчивости, фантазії, щоби учасникам обіду додати апетиту. В Ґановері в графа Кеніґсмарка принесли підчас обіду на стіл курку, що несла яйця (самособою курку не живу, а штучну). Курка була в великім соломянім коши. З яєць виходили печені птахи (ортоляни), опісля появився на столі паштет, із якого вилітали живі птахи. Треба признати, що тодішні кухарі були свого рода мистці.

Але правила „доброго тону" були тоді дуже прості. Плинні страви їли ложками зі спільної миски. Всі инші страви кождий їв пальцями. І князі і королі їли також пальцями (прим. Людвик XIV.). Славний французький письменник Монтень нарікав, що їсть так скоро, що все вкуситься в пальці.

Вже в XVII. столітті при обіді любили й випити. Прокіп Курто із Парижа придумав спосіб, як подавати до стола замерзлі лемонади й лікери. Третім напитком було мусуюче пінисте вино. Винайшов це вино побожний пивничний монастиря в Отвілер, Дон Періньон.

В 17-му столітті був уже також звичай пити шоколяду, чай і каву. Але хто думав би, що в тих часах люди були абстинентами, той помилявся би. Тоді говорили: „Хто вміє найбільше випити, той є королем!". Ба, вірили, що впитися то є дуже гиґієнічно і чоловік повинен впитися бодай двічі на місяць. Німець Гайнгофер дивується, що на весіллі княгині Магдалини з палятином Найбурга в Мюнхені 1613 року „цілі вісім днів не бачив повного (себто наїдженого) і пяного чоловіка". На весіллі, що трівало вісім днів, то дійсно диво.

Мати вчила синка, що все перед обідом має подякувати за хліб насущний. На вакації виїхали на село. По дорозі їли обід у залізничій гостинниці — Івась уперше в своїм життю.

— Івасю, ти забув подякувати Бозі за хліб насущний!

— Мамо, — каже Івась — таж нині ти мусиш заплатити за обід!